

BERGEN
KOMMUNE

ÅRSPLAN 2024 – 2025

Bjørgedalen barnehage

Forord

Barnehagene i Bergen kommune utarbeider sine årsplaner i samsvar med kravene til årsplan slik de er beskrevet i barnehageloven og forskrifter. Ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver trådte i kraft fra 1. august 2017 og er en forskrift til barnehageloven.

Kvalitetsutviklingsplanen for kommunale barnehager 2018-2021 (24)

«Sammen for kvalitet – lek og læring» beskriver eiers lokale tilpasninger til rammeplanen og prioriteringer for gjeldende periode.

Hovedsatsningsområdet i kvalitetsutviklingsplanen er «Grunnlag for livslang læring i det 21. århundre». Planhierarkiet er synliggjort i modellen.

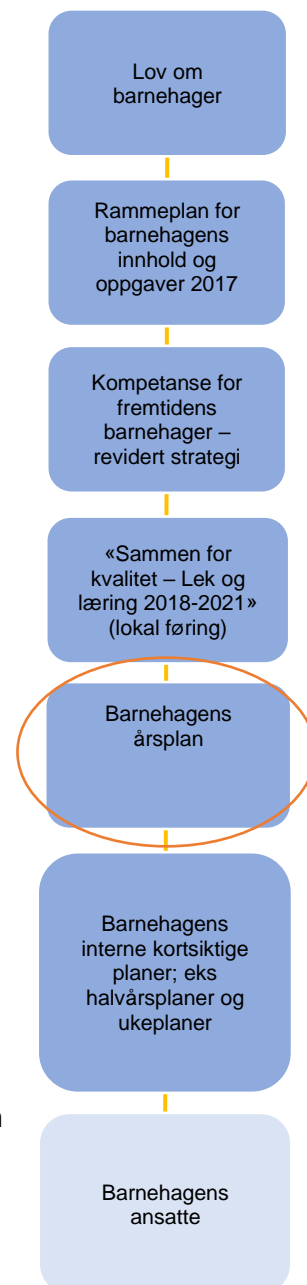
Årsplanverket til de kommunale barnehagene i Bergen kommune er delt i to:

- **Del en** beskriver mål og aktiviteter for årets satsinger og gir informasjon om hvordan disse følges opp, dokumenteres og vurderes. Årsplanen del en har et tidsperspektiv på 1 år og følger barnehageåret.
- **Del to** beskriver barnehagens satsninger og arbeid på et mer grunnleggende og generelt nivå. Årsplanens del to inneholder informasjon om hvordan barnehagen vil arbeide med danning gjennom omsorg, lek og læring for å fremme barns allsidige utvikling i samarbeid og forståelse med barns hjem. Videre redegjør barnehagen for hvordan det arbeides med progresjon i barnas pedagogiske tilbud gjennom hele barnehageløpet.

Som barnehageeier er vi ansvarlig for at barn i våre barnehager får en god start på et livslangt læringsløp. Godt planleggingsarbeid gjennom felles planmaler er utgangspunkt for utnyttelse av kollektiv kapasitet. Årsplanen utarbeides i samarbeid mellom barnehagens ansatte, barn og foreldre og danner grunnlag for pedagogisk innhold, aktiviteter og samhandling gjennom året. Årsplanen er et arbeidsredskap for personalet og dokumenterer barnehagens valg og begrunnelser. Årsplanen gir informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til myndighetsnivåene, barnehagens samarbeidspartnere og andre interesserte.

BERGEN KOMMUNE

Etat for barnehage

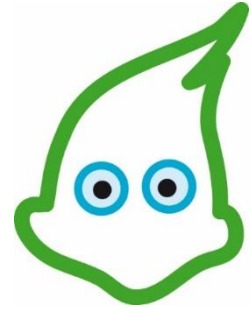

Innhold

Visjon og mål	5
Visjon – En mangfoldig barnehage av høy kvalitet for alle barn	5
Verdier	5
Mål	5
1.0 Barnehagens innledning	6
1.1 Struktur og organisering	6
1.2 Metodevalg	6
1.3 Kjerneverdier	7
1.3.1 Ser barnet	7
1.3.2 Varme	7
1.3.3 Inkluderende	8
2.0 Livsmestring for det 21. århundre	9
– medvirkende barn i lek og læring	9
2.1 Tilknytning	9
2.2 Lek	9
2.3 Læring	10
2.4 Barns medvirkning	11
2.5 Vennskap og felleskap	11
2.6 Mangfold	12
3.0 Barnehagens tema/prosjekt	13
3.1 Fagområder	14
3.1.1 Språk som basiskompetanse	14
3.1.2 Matematisk kompetanse	15
3.2 Digitale verktøy	15
4.0 Barnehagen som lærende organisasjon	16
4.1 Barnehagens utviklingsarbeid	16
4.2 Dokumentasjon, vurdering og oppfølging	17
4.2.1 Dokumentasjon	17
4.2.2 Vurdering	17
4.2.3 Oppfølging	17
4.3 Barn og foreldres medvirkning i utviklingsarbeidet	17
I. Barnesyn og lærings syn	18
II. Pedagogisk relasjonskompetanse	19

III.	Danning gjennom omsorg, lek og læring	20
IV.	Progresjon i barnehagens pedagogiske innhold	21
V.	Overganger	22
a.	Tilvenning i barnehagen	22
b.	Overganger og sammenheng innad i barnehagen	22
c.	Samarbeid og sammenheng med skolen	23
VI.	Foreldremedvirkning	24
VII.	Bærekraftig utvikling	25
VIII.	Psykososialt barnehagemiljø	26
IX.	Barns seksuelle helse	27

Visjon og mål

Visjon – En mangfoldig barnehage av høy kvalitet for alle barn

I en mangfoldig barnehage av høy kvalitet skal barn få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter med utgangspunkt i egne forutsetninger og interesser.

Verdier

Det er utviklet et verdigrunnlag som skal sikre det enkelte barn trygghet, læring og utvikling i hverdagen. Verdigrunnlaget består av *varme, ser barnet og inkluderende*. Verdiene gir retning for det pedagogiske arbeidet og samhandlingen med barn og foresatte. Barnehagene beskriver i kapittel 1 hva de legger i disse verdiene.

Mål

Bergen kommune ønsker som eier å gi retning for de kommunale barnehagene gjennom målsettingen:

Livsmestring for det 21. århundre – medvirkende barn i lek og læring

Grunnlaget for trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd legges i tidlig barndom og barnehagen har en sentral plass i dette. Livsmestring handler også om å møte motstand, håndtere utfordringer og være utholdende. Våre barnehager skal kjennetegnes ved at barnet:

- Opplever vennskap og fellesskap
- Erfarer trygghet og tilknytning til personalet
- Opplever spenning og glede i variert lek
- Er aktivt og medskapende i lek og læring
- Bruker sin kreativitet og søker utfordringer i lek og læring
- Blir møtt på sine uttrykk, sin undring og utforskertrang
- Opplever en barndom preget av mangfold, likeverd og respekt
- Utvikler sin språkkompetanse og sin matematiske kompetanse

1.0 Barnehagens innledning

1.1 Struktur og organisering

Bjørgedalen barnehage er organisert i fire avdelinger og i år har vi 64 barn. Vi har 7,5 stilling pedagoger og 6,5 stilling barne- og ungdomsarbeidere/assistenter. I tillegg har vi en 30% stilling barne og ungdomsarbeider stilling. Barnehagen har dette barnehageåret og en lærling i barnehage og ungdomsarbeider faget.

- Krabben - avdeling for 1-2 åringer med 13 barn og 4,3 ansatte.
- Blåskjellet - avdeling for 1-3 åringer med 15 barn og 4 ansatte.
- Kråkebollen – avdeling for 3-6 åringer med 18 barn og 3 ansatte.
- Sjøstjernen – avdeling for 3-6 åringer med 18 barn og 3 ansatte.

Avdelingene er fysisk adskilte, men har et tett samarbeid med naboavdelingen. Det kan bli endringer i barnegruppene i løpet av barnehageåret, for eksempel hvis barn slutter og barn flytter fra en avdeling til en annen.

- Sjøstjernen Tlf.: 53034062/ 40814463
- Kråkebollen Tlf.: 53034063/ 40814464
- Blåskjellet Tlf.: 53034064/ 40814465
- Krabben Tlf.: 53034061/ 40814466

1.2 Metodevalg

Ansatte i Bjørgedalen barnehage har tidligere hatt opplæring i samspillsmetoden Dialog og sensitiviseringsmetoden ICDP (Internasjonal Child Development Program) Målet med programmet er å forebygge psykososiale vansker blant barn og unge gjennom å støtte og styrke personalet i deres omsorgsrolle i barnehagen. For å sikre og vedlikeholde personalets sin relasjonskompetanse vil barnehagen gjennomføre ICDP opplæring. Bjørgedalen barnehagen vil i løpet dette barnehageåret få flere ansatte som blir sertifisert som ICDP veiledere for ansatte og foresatte.

ÅTTE TEMA FOR GODT SAMSPILL

	TEMA 1 Vis at du er glad i barnet ditt		TEMA 5 Felles oppmerksomhet – felles opplevelse
	TEMA 2 Se og følg barnets initiativ		TEMA 6 Gi mening til opplevelser
	TEMA 3 Ta del i barnets følelser		TEMA 7 Lag sammenhenger
	TEMA 4 Gi ros og anerkjennelse		TEMA 8 Hjelp til selvhjelp: <ul style="list-style-type: none"> • hjelp barnet ditt å planlegge • støtt barnet • legg til rette for barnet • sett positive grenser

Gjennom dette barnehageåret vil barnehagen også bruke Grønntanker – glade barn som er et psykologisk selvhjelpsmateriell utviklet av psykologspesialist Solfrid Raknes. Grønne tanker – glade barn er laget for å hjelpe barna til å utvikle et godt språk for følelser, og for kommunikasjon også om sterke følelser og vanskelige situasjoner

1.3 Kjerneverdier

«Verdiene gir retning for det pedagogiske arbeidet og samhandlingen med barn og foresatte.»

1.3.1 Ser barnet

«Vi ser det enkelte barns egenverdi. Barnet gis gode betingelser for læring og utvikling basert på vår anerkjennende væremåte.»

- Vi ser hvert enkelt barn som et eget individ og som en del av en større gruppe.
- Vi tar barndommens egenverdi på alvor. Dette innebærer å la barn leke og bruke tid på aktiviteter de synes er meningsfulle.
- Vi er lydhøre for barnas uttrykk og imøtekommer deres behov for omsorg med sensitivitet.

1.3.2 Varme

«Vi gir barnet omsorg og trygghet. I møte med barn skal vår hjertevarme gi næring og vekstmulighet.»

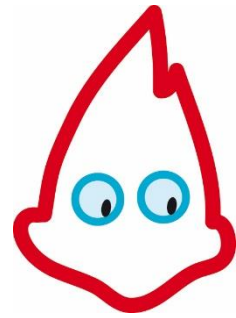
- Vi møter alle barn med åpenhet, varme og interesse. Vi viser omsorg for hvert enkelt barn.
- Vi bidrar til at barna kan utvikle tillit til seg selv og andre.
- Vi støtter og oppmuntrer barn til å vise omsorg for andre og til selv å kunne ta imot omsorg.

1.3.3 Inkluderende

«Vi skaper gode relasjoner, der alle barn blir sett og bekreftet. Det enkelte barn skal oppleve gleden av å tilhøre små og store fellesskap.»

- Vi støtter barns initiativ til samspill og bidrar til at alle barn kan få leke med andre, oppleve vennskap og lære å beholde venner.
- Vi støtter barna i å ta andres perspektiv, å se en sak fra flere synsvinkler og reflektere over egne og andres følelser, opplevelser og meninger.

2.0 Livsmestring for det 21. århundre

– medvirkende barn i lek og læring

2.1 Tilknytning

De yngste barnas behov for trygghet, omsorg og nærhet er stor og fundamental for deres videre utvikling, både i et psykologisk, utviklingsmessig og læringsmessig perspektiv [...] Tilknytningsrelasjonene tidlig i livet er på en måte barnets grunnopplæring i: «Hvem er jeg, hvilken verdi har jeg, og hvordan kan jeg være sammen med andre?» (Kvalitetsutviklingsplanen, 2018 s. 24 -25)

Tilknytning handler om trygge relasjoner mellom barna og deres omsorgspersoner i barnehagen. Det er først når barnet opplever at det er trygt at det kan utforske omgivelsene, knytte bånd med andre barn og mestre omgivelsene.

Mål:

Barna skal ha en nær og trygg tilknytning til personalet på sin avdeling, oppleve trygghet i seg selv og sammen med andre.

Kjennetegn:

- Barnehagen og hjemmet samarbeider om å legge til rette for en trygg og god oppstart for barna.
- Når barnet begynner i barnehagen opplever de å bli møtt på sin særegenhet, sine behov og sine uttrykk.
- Barnet opplever å møte voksne som toner seg inn på den enkeltes behov.

2.2 Lek

Alle barn kan leke, og det er vårt ansvar som voksne å tilrettelegge for at alle barn i barnehagen opplever tilhørighet i form av lek. Barna skal oppleve et lekemiljø hvor lekematerialer er tilgjengelige og oppfordrer til ulike typer lek. Som voksen i barnehagen skal vi derfor være aktive og deltagende for at leken skal utvikle seg.

I rammeplanen står det at leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20).

I Bjørgedalen barnehage ser vi på lek som en kilde til mestring, glede og utvikling. Lek er barns måte å oppleve og utfolde seg i verden. For barn er leken indremotivert, og målet i seg selv. Leken er en drivkraft for refleksjon, utforskning og opplevelser sammen med andre.

«Personalet bør være aktiv i lek og samspill med barna og arbeide bevisst for at alle blir inkludert i lek». (Wallø, 2004. s 26)

Mål:

Barna skal oppleve lek som vekker nysgjerrighet, fantasi, glede og mestring i møte med felleskapet.

Kjennetegn:

- Aktive og deltagende voksne i barns lek
- Voksne som skaper glede og nysgjerrighet
- Voksne som er bevisst i møte med barns behov og tilpasse leken
- Voksne som verner om og ser lekens egenverdi
- Voksne som legger til rette for at alle barn kan delta i små og store grupper
- Voksne som støtter, utfordrer og hjelper til med å utvikle leken

2.3 Læring

I Bjørgedalen barnehage ønsker personalet å integrere lek og læring på en måte som anerkjenner lekens egenverdi. Barnehagen som læringsarena skal reflektere et trygt miljø som både støtter og utfordrer barna, som igjen fører til mestring og utvikling i tråd med rammeplanens føringer.

Mål: Barnehagen skal ivareta barns naturlige læringspotensial ved å støtte deres interesse, kunnskaper og ferdigheter.

Kjennetegn:

- Barn opplever å bli møtt på sine interesser og opplever mestring og glede over å lære.
- Barna får lære på egne premisser og opplever å være aktiv i egen læringsprosess.
- Barna lærer av og med hverandre i et inkluderende og trygt felleskap.
- Personalet skaper et inkluderende felleskap der barna kan lære av og med hverandre.
- Personalet hjelper barna i egne læringsprosesser ved å være et støttende stillas
- Personalet vektlegger barns medvirkning i planlegging og i tilrettelegging av læringssituasjoner.
- Personalet skal sørge for progresjon og utvikling i barnehagens innhold.

2.4 Barns medvirkning

Barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27)

Noen medvirker gjennom sine uttrykk, mens andre sier klart ifra om hva de vil. Når barn får medvirke er det gøy for de å lære og de opplever læringsglede og mestring.

Mål:

Barna skal møte engasjerte og lydhøre voksne som følger opp deres interesser og uttrykk.

Kjennetegn:

- Barna opplever lydhøre voksne som legger til rette for at de skal gi uttrykk for sine meninger, og viser at meningene deres har en verdi for arbeidet i barnehagen.
- Barna opplever også reell innflytelse ved at deres interesser og ideer blir videreutviklet og støttet av personale.

2.5 Vennskap og felleskap

I Bjørgedalen barnehage skal barna oppleve vennskap og felleskap for å kunne lære og samhandle på andre på en hensiktsmessig måte. Det er alltid de voksnes ansvar at barn får erfare og lære å samhandle med andre, ta vare på seg selv og hverandre.

I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for felleskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 23).

Mål:

I Bjørgedalen skal barna oppleve barnehagen som et trygt og godt sted der de kan prøve ut og få erfaringer med ulike sider ved samspill, felleskap og vennskap

Kjennetegn:

- Barn opplever å ha vennerelasjoner og er betydningsfull for felleskapet
- Gjennom aktiv tilstedeværelse og deltakelse i barns lek, legger personalet til rette for trygge rammer for samspill.
- Personalet støtter, oppmuntrer og veileder barna i samspillet med andre barn.
- Personalet legger til rette for lek, aktiviteter og felles opplevelser på tvers av avdelingene.

2.6 Mangfold

I Bjørgedalen barnehage er mangfold i barnegruppen en ressurs, der barna får et utvidet erfaringsgrunnlag gjennom ulike verdier, kulturer, språk, livssyn m.m.

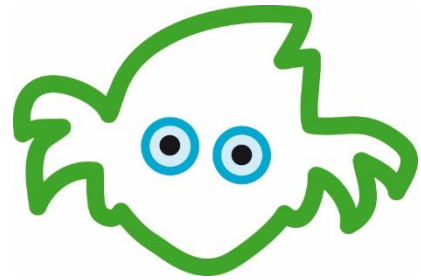
Barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet. (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9)

Mål:

Barna skal få oppleve at det finnes ulike måter å tenke, leve og handle på. Alle skal erfare likeverd, respekt og toleranse for den de er.

Kjennetegn:

- Barna skal oppleve at den de er og det de bringer med seg inn i barnehagen er verdifullt.
- Personalet skal være bevisst egne holdninger og være gode rollemodeller for barna.
- Personalet skal gjennom det daglige arbeidet vise at ulikheter og mangfold er en ressurs

3.0 Barnehagens tema/prosjekt

Mål: Bevegelsesglede og naturen som arena for et inkluderende fellesskap

"Bevegelsesglede og naturen som arena for et inkluderende fellesskap," skal fremme barnas fysiske utvikling og fellesskapsfølelse. Gjennom aktiviteter som gir bevegelsesglede, ønsker vi å støtte barnas behov for fysisk utfoldelse, robusthet og samarbeid. Naturen gir samtidig en unik arena for utforskning, lek og mestring sammen. Her kan barna utvikle en tilknytning til omgivelsene og lære viktigheten av å ta vare på dem i en trygg og inkluderende atmosfære.

Årets temaarbeid omhandler i særlig grad fagområdene:

- Kropp, bevegelse og helse
- Natur, miljø og teknologi

Gjennom året skal vi legge til rette for ulike aktiviteter som f.eks

- Bruke kroppen – fysisk aktivitet inne/ute
- Regellek
- Fredagsdisco – sang og bevegelsessamlinger
- Erfare, mestre robusthet, glede og samarbeid
- Gjøre sammen ute i naturen
- Turer i nærmiljøet – hva er målet og hva skal turene inneholde
- Gjennomføre små naturprosjekt – fange barnas interesser (medvirkning)
- Ta vare på naturen – bærekraft

3.1 Fagområder

3.1.1 Språk som basiskompetanse

Alle trenger språk for å utvikle seg. Noen utvikler et godt muntlig språk i tidlig barnealder, mens andre opplever mer utfordringer med å tilegne seg et språk. Noen barn bruker gester, bevegelser eller hender for å kommunisere, mens andre har flere ulike muntlige språk å forholde seg til daglig. For barn som har vansker med talespråk vil alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) være viktig kommunikasjonsform. Tilrettelagte tiltak som støtte til å utvikle språk og kommunikasjonsferdigheter kan være tegn-til-tale, dagtavle, bruk av konkrete eller bilder og symboler.

Uansett skal hvert enkelt av barna i barnehagen oppleve støtte og mestring i utviklingen av deres språklige kompetanse.

*«Språklig kompetanse har betydning for barnas identitetsutvikling og for barns evne til å forstå og kommunisere, filosofere og fabulere, samhandle og bygge relasjoner. Gjennom språket kan barnet uttrykke egne tanker, meninger, behov og følelser.»
(Kvalitetsutviklingsplan, 2018 s.20)*

Barnehagen skal drive et kunnskapsbasert og målrettet språkarbeid for alle barn. Alle ansatte skal være bevisste på, og ha god kunnskap om språkutvikling. Personale skal til enhver tid være gode språkmodeller for barna.

- Vi vektlegger samtaler, fortellinger, høytlesinger, sanger, rim og regler i språkarbeidet med barna.
- Vi skaper tid og rom til samtaler, undring og refleksjon.
- Vi bruker konkrete i formidling av sanger, fortellinger og i forhold til aktuelt tema.
- Avdelingene bruker dagtavle og bilder som støtte til språkutvikling; gjentakelse, rytme, visualisering, tilføre nye ord og uttrykk, samt skape forutsigbarhet i hverdagen.
- Barnehagen har ulikt pedagogisk materiell til støtte og supplement i språkarbeid som Snakkepakken, Språkspranget, Pangspillet og Babblerne.
- Vi leser bøker og spiller spill sammen med barna

3.1.2 Matematisk kompetanse

Utviklingen av Matematisk kompetanse skal foregå på barnas premisser og ta utgangspunkt i barns interesser. Barns lek og aktivitet i barnehagen er naturlig knyttet til tall- og mengdeforståelse, målinger, romforståelse, mønster og klassifiseringer» (Kvalitetsutviklingsplan, 2018, s, 21).

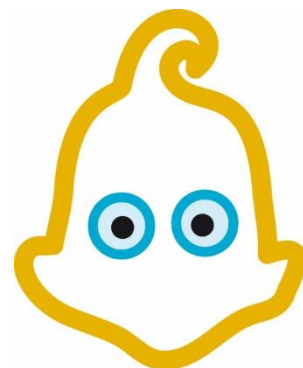
I Bjørgedalen barnehage blir barna gjennom dagen stimulert til å lære om matematiske sammenhenger og begreper. Matematikk er en integrert del i hverdagsaktiviteter og leken i barnehagen. Vi tilrettelegger miljøer rundt barna, har et rikt utvalg av materiell som er tilgjengelig. Dette stimulerer til utforskning og eksperimentering. Personalet setter ord på det barna erfarer og bruker varierte matematiske begreper som rom, form, størrelse og tall.

- Avdelingene bruker dagtavle som gir oversikt, dagsrytme, tidsbegrep, tall og telling, sortering, klassifisering, mengde og symboler.
- Personalet er bevisst barnas lek og hverdagsaktivitet i lys av matematiske begreper som tall, mengdeforståelse, målinger, romforståelse, sammenligninger, gjenkjenning, visualisering, sortering, mønstre og klassifisering.
- Barnehagen bruker og tilgjengelig matematisk lekemateriell som ulike spill og konstruksjonsleker.

3.2 Digitale verktøy

Digitale verktøy har blitt en viktig del av barns hverdag og er en ressurs i deres utvikling gjennom lek og læring. De digitale arenaene vil følge barna gjennom barnehageårene og videre inn i skolen. Som barnehage er det viktig at vi tenker gjennom hvordan vi bruker dette som et verktøy. Vi skal være bevisst og tenke etisk når vi bruker det sammen med barn.

- Barnehagen bruker pedagogiske aktiviteter på SmartBoard.
- Vi bruker ulike søkemotorer som informasjonsverktøy.
- Vi bruker digitale utstyr som høyttalere og mikrofon til sang, musikk og musikkformidling.
- Barnehagen bruker tilgjengelige digitale verktøy tilpasset aldersgruppen som, prosjektor og digital lupe, fotoapparat, Bee-bot

4.0 Barnehagen som lærende organisasjon

Rammeplanen beskriver at barnehagen som lærende organisasjon er en forutsetning for å være en pedagogisk virksomhet som planlegger og vurderer arbeidet. Slikt arbeid må gjennomføres i et lærings- og utviklingsfellesskap i personalet. Som en lærende organisasjon passer vi på at endringer skjer etter en konkret og bevisst plan, og ikke ved tilfeldigheter.

(..) personalet skal reflektere rundt faglige og etiske problemstillinger, oppdatere seg og være tydelige rollemodeller. De skal sørge for gode relasjoner mellom barna i gruppene, mellom barna og personalet og mellom personalet og foreldre (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.15)

4.1 Barnehagens utviklingsarbeid

ICDP OG RELASJONSKOMPETANSE I BARNEHAGEN

Barnehagen skal dette barnehageåret videreutvikle sin relasjonskompetanse i møte med barna. Ved å sette ICDP (Internasjonal Child Development Program) på dagsorden skal personalet vedlikeholde og videreutvikle seg som gode omsorgsgivere. Gjennom å reflektere over og drøfte egne holdninger og erfaringer fra praksis i et lærende fellesskap vil man bli bevisst over egne styrker og utviklingsbehov i samspillet med barna.

Arbeidet vil være starten på et lengre kompetanseløp og utviklingsområde for barnehagen. I år vil barnehagen legge særlig vekt på den emosjonelle dialogen i ICDP som omhandler de 4 første temaene for et godt samspill med barna.

Mål:

Barna i Bjørgedalen barnehage skal oppleve voksne som møter dem med glede, varme anerkjennelse og sensitivitet.

De 4 første samspillstemaene i ICDP:

- 1) Vis at du er glad i barnet
- 2) Se og følg barnets initiativ
- 3) Ta del i barnets følelser

4) Gi ros og anerkjennelse

4.2 Dokumentasjon, vurdering og oppfølging

4.2.1 Dokumentasjon

- Barnehagen dokumenterer gjennom månedsplaner og tilbakeblikk fra avdelingene.
- Praksisfortellinger som beskriver eget eller andres samspill med barn
- Systematiske observasjoner av samspillet mellom barn og de voksne
- Relasjonskartlegging barn – voksen relasjonen
- Samtaler med barn

4.2.2 Vurdering

- Når skriftlig eller håndfast materiale blir gjort tilgjengelig for analyse i samhandling med andre ansatte kan man få frem verdier, holdninger, ulike perspektiver og forståelse fra praksis.
- Når man arbeider systematisk med vurderingsarbeid vil vi få frem hva og hvorfor man har oppnådd det man ønsker.

3.2.1 Oppfølging

Årets utviklingsarbeid vil være gjennomgående tema på planleggingsdager, personalmøter og ledermøter gjennom året. Arbeidet vil inngå som en del av året systematiske vurderingsarbeid. Gjennom høsten og vinteren gjennomføres ICDP veiledning men en del av personalgruppen. I et lengre perspektiv skal alle ansatte har gjennomgått ICDP veiledning i barnehagen.

4.3 Barn og foreldres medvirkning i utviklingsarbeidet

Barns medvirkning sikres først og fremst gjennom praksisfortellinger og observasjoner som personalet gjennomfører igjennom året og i forbindelse med det systematiske vurderingsarbeidet. Gjennom samtaler med barn vil de og medvirke.

Foreldremedvirkning sikres gjennom foreldresamtaler, foreldremøter og nasjonal foreldreundersøkelse (Udir) som gjennomføres på nyåret. Oppfølging av årets utviklingsarbeid og for å få frem foreldrestemmen vil og bli aktuell gjennom en mindre lokal spørreundersøkelse i løpet av våren.

Del to

I. Barnesyn og læringsyn

Barnet ses som subjekt, som aktivt deltagende i egen utviklings- og læringsprosess. Barnet opplever og erfarer sin verden innenfra, gjennom sin kropp, sine følelser og sitt sinn. Barnets iboende nysgjerrighet er en drivkraft i søken etter ny kunnskap. Utviklingen av en god selvfølelse avhenger av at barnet møter tilstedeværende, støttende voksne som forstår barnets intensjon.

De voksne i barnehagen skal møte barnet som individ, ha respekt for barnets opplevelsesverden, bidra til at barna i fellesskap med andre utvikler et positivt forhold til seg selv og tro på egne evner. Vi skal møte dem med empati, slik at de selv utvikler sine egne empatiske evner.

Ifølge rammeplanen skal barnehagens innhold bygge på et helhetlig læringsyn, der omsorg, lek og læring ses i sammenheng, og læringsmiljøet skal tilpasses hvert enkelt barn, uansett alder og forutsetninger. Gjennom tilrettelegging av leke- og læringsmiljøet og deltakelse i barns aktiviteter skal personalet sikre at rammeplanens målsettinger blir ivaretatt. Lærelyst og læringspotensial møtes, ivaretas og utfordres i et miljø preget av trygghet og inkludering.

Barnehagen skal bidra til læringsfellesskap der barna får bidra i egen og andres læring. Kontekst, samhandling og meningsskaping er derfor sentralt når det kommer til læring. Læring ses på som en sosial og aktiv prosess, og personalets evne til å møte barna der de er har avgjørende betydning. De voksne skal være aktive bidragsytere barnets søken etter ny læring, skal ta del i barnets lek og være en trygg faktor i barnas evne til å skape gode relasjoner og vennskap.

II. Pedagogisk relasjonskompetanse

Pedagogisk relasjonskompetanse kan forstås som personalets evne til å se, forstå og justere seg til hvert enkelt barn, uten å gi opp sitt eget perspektiv, lederskap og integritet. Personalet skal møte barna med anerkjennelse, samt evne å se barnas fokus. Barnas opplevelser skal tilføres mening, og det skal settes positive og tydelige grenser når noe ikke er akseptabelt. Pedagogisk relasjonskompetanse handler også om at det er den voksne som alltid har ansvar for relasjonens kvalitet i samspill med barn. Ansattes møte med enkeltbarn og barnegruppe er den viktigste byggesteinen i et bærekraftig godt psykososialt barnehagemiljø. Barn som blir tatt på alvor og blir lyttet til motiveres for læring og utvikler tillit til seg selv og andre. Personalets refleksjonsevne og fagpersonlige kompetanse er også en grunnleggende forutsetning for barns utvikling og læring. Det stilles krav til profesjonsbevissthet og profesjonsetikk. Personalet skal se barnet og møte det med en varm og inkluderende holdning som til enhver tid er til det beste for barnet og for barnegruppen. Gjennom arbeid med pedagogisk relasjonskompetanse skal barnehagen bidra til at barna:

- opplever tilknytning til stabile, tilstedeværende voksne
- opplever at de blir sett, hørt og tatt på alvor
- opplever at de er inkludert og en del av et godt psykososialt fellesskap
- får uttrykke seg og får innflytelse på alle sider ved sitt liv i barnehagen

For å arbeide mot disse målene må personalet:

- systematisk reflektere over hvordan barnehagens barnesyn og læringssyn kommer til uttrykk i møte med barn og foreldre
- samhandle med foreldre og legge til rette for involvering i å utvikle et godt psykososialt miljø.
- utvikle sin kompetanse i å møte kulturelt mangfold på en inkluderende måte
- videreutvikle sin relasjonskompetanse gjennom sensitiviseringsprogram som ICDP
- bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling mellom kjønnene, og aktivt arbeide for å rekruttere og beholde menn i barnehagen

Pedagogisk relasjonskompetanse er en forutsetning for å skape gode grunnlag for livslang læring i det 21. århundre, og barnehagen skal ha høy kvalitet på arbeidet med dette området.

III. Danning gjennom omsorg, lek og læring

Begrepet danning omfatter alle møter, opplevelser og erfaringer vi gjør gjennom hele livet som påvirker og danner oss som mennesker. Barna skal være aktive aktører i egne danningprosesser. Gjennom dette danningperspektivet vil vi beskrive hvordan barnehagen ser på omsorg, lek og læring for livsmestring i det 21. århundre. Rammeplanen sier; «*Personalet skal arbeide for et miljø som ikke bare gjør barna til mottakere av omsorg, men som også verdsetter barnas egne omsorgshandlinger*». Med dette forstår vi vårt ansvar som rollemodeller i barnehagen. Omsorg er å ville hverandre vel, omsorg kan være blikkontakt, nærhet, tilknytning, men også at vi voksne er lydhøre for barnas uttrykk og imøtekommer dem med sensitivitet. Omsorg kan være nødvendig grensesetting og veiledning der vi voksne erkjenner vårt ansvar med å være større, sterkere, klokere og god for at barna får utvikle tillit til seg selv og andre. «*Leken er barnets naturlige uttrykksform og for barnet er leken et mål i seg selv. Barnet opplever ikke noen forskjell på lek og læring i sitt perspektiv. De lærer av alle sine erfaringer, og det er barnehagens oppgave å tilby et rikt og variert leke- og læringsmiljø som ivaretar rammeplanens mandat.*» (SFK-LOL 2018-2021). Med dette forstår vi vårt ansvar som bevisste voksne. Vi skal både tilrettelegge og gripe situasjoner der barna kan utfordres for å tillære seg holdninger, ferdigheter og kunnskap som styrker deres danning og utvikling. «*Læringskurven er brattest i barnets første leveår. Barnet lærer seg språk, de møter ulike mennesker, kulturer, normer, omgivelser og utfordringer. Alt barnet opplever bidrar til barnets danningprosesser og utvikling av grunnleggende kompetanse på ulike områder.*» (SFK-LOL 2018-2021). Med dette forstår vi at våre egne holdninger, ferdigheter og kunnskap er avgjørende for barnas utbytte av leke -og lærings situasjoner hos oss. Kvaliteten på vår tilnærming til barna påvirker både danning, omsorg, lek og læring. Vi må være i utvikling for å møte barna der de er individuelt, sosialt og i et samfunnsmessig perspektiv.

IV. Progresjon i barnehagens pedagogiske innhold

Progresjon i barnehagen innebærer at alle barn skal utvikle seg, lære nye ting og oppleve fremgang gjennom stadig nye opplevelser og erfaringer.

Progresjon i barnehagens innhold må ses i sammenheng med både barnas og barnegruppens progresjon. Dette er en kompleks prosess som handler om barns utvikling generelt og om barns utvikling i lek og i læringsprosesser.

For å få til dette skal personalet legge til rette for progresjon gjennom valg av pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker og materiell og utforming av fysisk miljø. Barn skal få utfordringer tilpasset sine erfaringer, interesser, kunnskaper og ferdigheter, samtidig som det skal tas hensyn til at hvert barn er unikt og utvikler seg ulikt og i forskjellig tempo.

Barna lærer best når det er balanse mellom de ferdigheter de innehar og de utfordringer de blir stilt overfor. Vi kan dele dette opp i to måter å se progresjon på i barnehagen:

Planer for hele barnegruppen:

- Barnehagens innhold (tema, alder, aktiviteter).
- Organisering av materiale og utstyr i barnehagen må tilrettelegges slik at barna har muligheten til utvidelse av sine aktiviteter.
- Progresjon i det pedagogiske arbeidet for barnegruppen må komme frem i planer.

Tilrettelegge progresjon for det enkelte barn:

- Styrker som barnet kan bygge på og områder barnet trenger støtte på.
- Oppdage, følge opp og utvide det barna allerede er opptatt av.
- Tilpasset det enkelte barn - bidra til at barna får mestringsopplevelser og samtidig har noe å strekke seg etter.

For å tilrettelegge for progresjon i barnehagens innhold må personalet både ha kunnskap innen de ulike tema og fagområdene i rammeplanen, og de må ha kompetanse om barns lærings- og utviklingsprosesser.

I arbeidet med fagområdene skal personalet oppdage, følge opp og utvide det barna allerede er opptatt av. De skal planlegge og tilrettelegge for alle barn og bidra til at barna får mestringsopplevelser, samtidig som de har noe å strekke seg etter.

Videre skal de legge til rette for fordypning, gjenkjennelse og gjentakelse. De skal introdusere nye perspektiver og tilrettelegge for nye opplevelser og erfaringer, og sørge for progresjon gjennom bevisst bruk av materiell, bøker, leker, verktøy og utstyr, og gjøre disse tilgjengelig for barna.

Det å kunne stille nye og relevante spørsmål og kunne reflektere over disse en avgjørende forutsetning for livslang læring i det 21. århundre.

V. Overganger

a. Tilvenning i barnehagen

Barnehagen skal i samarbeid med foresatte legge til rette for at barna får en trygg og god start i barnehagen. En positiv og god tilvenningsperiode er avgjørende, både for barnas trivsel og for foreldrenes tillit til personalet. Det er viktig at barnehagen har fleksible rutiner, som tilpasses den enkelte families behov.

Tiltak for en god overgang fra hjem til barnehage:

- Foreldremøte i juni for foreldre til nye barn som skal begynne i barnehagen.
- Besøksdag i barnehagen før oppstart, for nye barn og foreldre.
- Skriftlig informasjon om oppstart tilgjengelig på barnehagens hjemmeside.
- Velkomsthilsen til nye barn og foreldre fra avdelingen.
- Oppstartsamtale før barnet begynner i barnehagen.
- Voksne som gir seg god tid til nye barn og foreldre.
- Lengden på tilvenningsperioden tilpasses hvert enkelt barn/foreldre.

b. Overganger og sammenheng innad i barnehagen

Overganger innad i barnehagen skjer når barn flytter fra småbarnsavdeling til storbarnsavdeling. Denne overgangen tilrettelegges for barn og foreldre. Vi tilstreber «åpne dører» og godt samarbeid, slik at barna blir kjent med barn og voksne også på tvers av avdelingene. Dette vil bidra til å lette overgangen mellom avdelinger for både barn og foreldre.

Tiltak for en god overgang mellom avdelinger:

- Besøk på ny avdeling, motta besøk fra sin nye avdeling.
- Planlegger for besøksdager i ukene før sommerferien
- Delta i aktiviteter og måltider på ny avdeling.
- Grenseobjekter som sanger, eventyr og leker.
- Gjennom året har vi grupper på tvers. Da samles hver aldersgruppe på en avdeling i noen timer. Hvilke avdelinger vi møtes på rullerer slik at barna er innom alle avdelinger hver måned.

c. Samarbeid og sammenheng med skolen

Barnehagen er en del av barnets helhetlige læringsløp. Det barnet har av erfaringer, kunnskap og verdier fra barnehagen skal oppleves som verdifullt i møte med skolen. Barnehagen, SFO og skolen skal kjenne til hverandres faglige vurderinger, arbeidsmåter og kulturer. Sammen skal vi legge til rette for at barn skal oppleve trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd, samt forebygge krenkelser og mobbing.

Tiltak for en god overgang mellom barnehage og skole:

- Overordnet plan for sammenheng mellom barnehage og skole.
- Plan for samarbeid med nærscole.
- Vi har besøksdager til vår nærscole.
- Overgangsmøter mellom barnehage/scole.
- Overgangsskjema fra barnehage til skole: «Her er jeg» og «Dette liker vi å gjøre».
- Alle får besøke sin skole sammen med en eller flere venner og personale – forutsatt at vi kan ivareta Bergen kommune sine regler med tanke på transport av barnehagebarn.

VI. Foreldremedvirkning

Den viktigste foreldremedvirkningen er de daglige møtene i hente- og bringesituasjoner. Her får foreldrene informasjon om hvordan dagen har forløpt, og tillit og god relasjon mellom foreldre og personalet bygges. Det er barnehagen sitt ansvar å legge til rette for at det blir en god dialog. Vi skal bygge tillit med foreldrene på alle nivå, og sikre at foreldre får medvirke i utviklingen.

Foreldre kan medvirke gjennom barnehagens foreldreråd, som består av alle foreldrene. Dette danner igjen foreldreutvalget, FAU, som igjen velger sine representanter til samarbeidsutvalget (SU).

FORELDRERÅDET

FAU

SU

Foreldremedvirkning innebærer at foreldre tar del i barnehagens virksomhet, uttrykker egne tanker og meninger og er med på å utforme tilbudet som barnet gis i barnehagen. Hvor aktiv deltakelsen blir, er naturlig nok avhengig av den enkeltes kapasitet og mulighet.

Årlig gjennomfører barnehagen foreldreundersøkelsen der får foreldre og foresatte si sin mening om barnehagetilbudet, barnas trivsel og samarbeidet mellom hjem og barnehage.

Resultatet fra foreldreundersøkelsen brukes av barnehagen og barnehageeier som hjelp til å vurdere og utvikle barnehagetilbudet. Resultatene gjennomgås og brukes i samarbeid med foreldrene (Udir)

X. Bærekraftig utvikling

Bærekraft betyr i praksis at vi skal levere langsiktig verdiskapning til fremtiden, og få dekket våre grunnleggende behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners mulighet til å dekke sine. For å få dette til må vi legge til rette for at barna klarer å ta vare på naturen, hverandre og ikke minst seg selv.

Vi ønsker å være åpen om hvordan vi påvirker verden rundt oss, og arbeider for å legge til rette for å inkludere barna i dette slik at vi sammen kan nå målene vi setter oss.

Barnehagen skal arbeide for å fremme en praksis hvor holdninger og verdier for et mer bærekraftig samfunn står sentralt i vårt arbeid.

Rammeplanen sier at gjennom arbeid med kropp, bevegelse, mat og helse skal barnehagen bidra til at barna får innsikt i matens opprinnelse, produksjon av matvarer og veien fra mat til måltid. Den sier også at det handler om å tenke og handle lokalt, nasjonalt og globalt.

Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden.

Barnehagen skal legge grunnlag for barnas evne til å tenke kritisk, handle etisk og vise solidaritet. Barna skal gjøre erfaringer med å gi omsorg og ta vare på omgivelsene og naturen. For samiske barn betyr dette å leve i samklang med, nyttiggjøre seg av og høste av naturen.

Barnehagen skal legge til rette for at barna blir kjent med naturens mangfold og få oppleve tilhørighet til naturen. Barna skal gjøre seg erfaringer med å gi omsorg og ta vare på omgivelsene og naturen. Når barna får gode naturopplevelser og blir kjent med naturens mangfold starter dannelsen av et miljøbevisst menneske. Videre ønsker vi å formidle bærekraftige verdier, og ha søkelys på gjenbruk.

Ved å tenke «Kan det brukes en gang til?» ønsker vi å gi barna holdninger som motvirker «bruk og kast samfunnet».

Vi ønsker å legge til rette for at barna forstår nytten av å rydde etter seg på tur, ved å la barna lære at det vi tar med oss på tur, tar vi også med oss hjem igjen.

XI. Psykososialt barnehagemiljø

Det er forankret i Barnehageloven at alle barn har rett til et trygt og godt barnehagemiljø. I dette ligger det at alle ansatte i barnehagen er forpliktet til å gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for krenkelser, og videre at barnehagen skal jobbe forebyggende for å skape et varmt og inkluderende fellesskap.

Under plikten til å sikre at barn og unge har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø, følger det fire delplikter:

- plikten til å følge med
- plikten til å melde
- plikten til å undersøke
- plikten til å sette inn egnede tiltak

Arbeidet med det psykososiale barnehagemiljøet er et kontinuerlig arbeid som er retningsgivende for barnehagens kvalitetsutviklingsarbeid og grunnleggende for alt vi gjør i barnehagen, både i samspill med barna, samarbeid med foreldre og innad i personalgruppen.

Barnehagen har en lokal handlingsplan for å sikre systematikk i arbeidet med det psykososiale barnehagemiljøet. Handlingsplanen gjennomgås i personalgruppen årlig.

Det psykososiale barnehagemiljøet er videre tema på foreldremøte, foreldresamtaler og i SU ved oppstart av hvert barnehageår.

XII. Barns seksuelle helse

Plan for seksuell helse, seksualopplysning og seksualitetsopplæring ble vedtatt av bystyret i april 2019, og er utarbeidet med formål om å sikre en helhetlig innsats for å styrke barn og unges seksuelle helse. Planen peker blant annet på barnehagen som en viktig arena for å sikre kunnskap og nødvendig kompetanse om kropp og seksualitet. Slik kan barnehagen styrke barnas begrepsapparat og danne grunnlag for positive holdninger knyttet til selvfølelse, identitet, egenverd, kropp, følelser og grenser. Videre skapes åpenhet og respekt for mangfold og variasjoner i familieformer og kjønnsuttrykk, noe som kan bidra til å forebygge fordommer og diskriminering.

Grunnlaget for god seksuell helse legges allerede tidlig i småbarnsalder. Bevissthet knyttet til barns seksuelle utvikling og kunnskap om hvordan denne kan komme til uttrykk i lek og atferd, er viktig for å kunne møte dette på en konstruktiv måte. Siden barnehagepersonale og foreldre har et felles ansvar for å ivareta barnets trivsel og utvikling, er det naturlig at barns seksuelle helse også er tema både i foreldresamtaler og på foreldremøter.

Bjørgedalen barnehage

Bjørgedalen 94

5141 Fyllingsdalen

E-post: bjorgedalen.barnehage@bergen.kommune.no

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/barnehager/bjorgedalen-barnehage

**BERGEN
KOMMUNE**